

Юлій 15

1871.

Книжка 20.

СЕБЕЛЮБИЕ-ТО.

Себелюбието е нѣщо естествено, чловѣкъ го носи въ себе си съ рождението си. Щомъ душята ни почне да чювствова и да мысли, сирѣчь щомъ почне да съществува и да живѣе тя познава себе си и ся обыча. Единъ френскы писатель и философъ е казалъ единъ думж много истиннж т. е. че чловѣцитѣ никакъ не обычатъ да слушатъ оногози който казва на всяко нѣщо азъ, че думата азъ е умразна; нъ тази дума азъ не щеше да имъ ся вижда толкова умразна въ устата на другитѣ ако тѣ истытѣ бѣха по-малко себелюбивы.

Безъ съмнѣніе, има егоисти има и чловѣци безинтересни; нъ егоистътъ е онзи който обыча себе си много, или който обыча само себе си, а безинтересный чловѣкъ е онзи който, съвсѣмъ що обыча себе си, знай, кога трѣба, да ся пожертвова за пріятелитѣ си или за длъжностътж си. Неможемъ да кажемъ че даже и въ най-благороднытѣ, най-славнытѣ, и най-хероическытѣ дѣла чювството на себелюбието не съществува въ чловѣка. И защо да не припознаимъ че това чувство не изчезва никога изъ дѣлата ни? Когато изпълнявамъ длъжностътж си, ако мыслямъ че Господъ нѣма да не възнагради дѣлото ми, ще рече ли че не съмъ исполнилъ длъжностътж си? И толкова ли смы вечи съвършенны и справедливы, щото да пре-

станваме да съгледваме добродѣтельтъ като добродѣтель щомъ тя не отива до съвършенното пожертвование на себе си?

Тръба да избѣгнимъ тука едно смѣшеніе което става по нѣкога въ ума. Случава се да направимъ нѣкое добродѣтелно дѣло, не защото е добродѣтелно, нъ защото ни е страхъ да ни не накажатъ ако го ненаправимъ или защото ся надѣвимъ че ще ни възнаградятъ за гдѣто сме го направили. Такова едно дѣло, тъй вджихто отъ себелюбіето ни, не станва лоше, нъ си губи достоинството; и нито Богъ нито обществото дължатъ нѣщо на оно-гова който нѣкакъ си е платилъ прѣдварително самъ себе си. Добродѣтеля която докарва печалбъ не е добродѣтель; да ся пожертвовашъ днесъ за да спечелишъ утрѣ, това ще каже че си добъръ спекулантинъ а не добродѣтеленъ чловѣкъ.

Нъ има една голѣма разлика да направи чловѣкъ едно добро дѣло по смѣткъ, или да го направи защото е добро и да си напoмни, въ същото врѣмя, съ удоволствіе че то ще му докара и една награда. Тая разлика съществува, и ний човествуваме весма добръ въ всяко добро дѣло да ли е интересътъ който ни ръководи или той служи само за да ны утѣшава и насърдчва. Таковато намѣсване на интереса въ едно добродѣтелно дѣло е законно и можемъ да кажемъ че е постоянно. Когато въ едно дѣло главната ни мисль е да си испълнимъ длъжността, да направимъ онуй което изисква правдата, защо да не останва въ сърдцето мѣсто и за насъ си? Не наслаждаваме ли ся отъ радостътъ която съдружава жертвованиято ни и тая радостъ не е ли едно себелюбіе? Даже и когато убие чловѣкъ самъ себе си, той го прави пакъ отъ себелюбіе: прѣдпочита да изгаси живота си нежели да го глѣда злосчастенъ. Безъ да влазямы въ много тънки анализы на чловѣческыѣ дѣла, можемъ да повѣрваме че една добродѣтель съвършенно безинтересна е възможна; нъ не трѣба да забравямы че и добродѣтеля която не отива до съвършенното забравяніе себе си, пакъ е достойна за удивленіето и за почитаніето ни. Божіята промышль, която е вложила въ всяко земно същество зърното на самосъхраненіе и на разширеніе, не иска щото само че-

ловѣкъ, комуто животътъ е даже вѣченъ, да забрави съвършенно самъ себе си. Естеството ни е прочее да обичаamy себе си и да искамы да ся намира животътъ ни колкото е възможно по въ добры условія на развитіе и усъвършенствованіе. Любовта къмъ себе си ся появява прочее въ тройнѣж формѣ: обичаamy живота, и по причина на живота обичаamy счастливый животъ, и най-послѣ обичаamy развитіето на способноститѣ си или усъвършенствованіето си.

1) Любовта къмъ живота е едно чювство което не умира никога въ насъ. Трѣба да почювствоваamy най-страшнытъ болѣсти за да прѣдпочетемъ минутно смъртьтъ отъ живота. Нѣкой си тича и ся хвърля да ся удави въ морето; ако ся намѣряше другый да ся хвърли да му подаде помощъ за да го избави, твърдѣ рѣдко ще ся случи да не приеме помощтъ му. Колкото нѣкой вижда по отблизу смъртьтъ толкова по-силно чювствова сладостътъ на живота. Ный виждамы злодѣйцы врзаны и обкованы, осѣдени да работять и да лѣжатъ въ прангѣ прѣзъ сичкыя си животъ, да прѣдпочитатъ единъ животъ по лошъ отъ смъртьтъ. Когато гы види чловѣкъ какъ страдаѣтъ въ затворытъ тогава разбира добръ колко е силна любовта къмъ живота. Тази любовь къмъ живота [е толкова естествена щото тя е въ насъ не само страсть нѣ и инстинктъ. Когато падамъ отъ нѣкоѣж высочинѣ азъ нѣмамъ нуждѣ да мыслямъ за да ся хванѣ за првъый чепъ или клонъ който ще мя спаси; и когато мыслямъ, като виждамъ опасността, никое слово не може да изрази силътъ на желаніето което ся появява въ мени да ся избавя. Да ли любовта къмъ живота ся ограничава само за въ този свѣтъ? Какво е това силно чювство на безсмъртіе което ни укръпява при смъртнынъ часъ и ны утѣшава? Да ли онуй което ны привлича е надѣждата за едно безконечно благодѣйствіе или счастіето, безкрайното счастіе да ся не изгубаamy за всегда съвършенно?

2) Слѣдъ любовта къмъ живота, дохожда любовта и желаніето за благосъстояніе. Тука страстьта е многообразна. Ные ще споменемъ само толкова колкото трѣба за да покажемъ нравственнѣжтъ разликѣ между разнытъ формы на себелюбіето, и правилото, спорядъ което трѣ-

ба да ся разпрѣдѣлятъ всичкыѣ любви които себелюбие-то ражда въ челоуѣческото сърдце.

Най-напрѣдъ ный обычаи здравіето. Всѣкы челоуѣкъ остища едно вжтрѣшно удоволствіе да вижда че тѣлото му е здраво, свободно, дѣятелно, и това удоволствіе е твърдѣ законно. Ный имаи даже длѣзность да поддържамы тѣлото си въ добро състояние за да може да служи за прѣгавъ и сигуренъ посрѣдникъ на дѣйствіята на душиж-тѣ. Нѣ трѣба да ся пазимъ да не простирамы много на далечъ тѣзи грыжѣ и тази устѣпчивость. Тѣлото е най-послѣ, единъ другаръ не толкова добъръ. Когато страдай то ни проглушава ушитѣ съ оплакваніята си; и кога-то е много сито и много удовлетворено, то ни изпълнява съ радоститѣ си. Ако трѣба да го хранимъ, да го поддържамы, трѣба такожде да го владѣемъ, да го подчинявамы и да го употрѣбавамы като слуга. Много голѣмыѣ грижы които му давамы ся прѣоборѣчатъ съ врѣмя въ нужды. То става челебія, нѣжно, болнаво и некадърно да търпи уморяваніе и болѣж.

Освѣнъ тѣзи общѣ грыжѣ коѣжто имаи за тѣлото си, ный имаи еднѣ наклонность да трѣсимъ физическы-тѣ удоволствія, удоволствіята на чувствата. Между тѣзи удоволствія ный ще говоримъ само за оныя които сѣ по-главныѣ и които ся наричатъ ищѣхи или апетити.

Апетититѣ сѣ дадени за съхраненіето на челоуѣцитѣ и за възпроизведеніето на вида. Тѣ сѣ: гладътъ, жаждата и желаніето на пола. Гладътъ състой въ единъ особенъ видъ болѣсть коѣжто всѣкы познава и не смѣшава съ ни-коѣж другъ. Тя е всякога придружена отъ желаніето на хранѣ. Тая болѣсть и това желаніе ся усиаватъ повече и повече докѣ желаніето ся удовлетвори и гладътъ ся уталожѣ, и послѣ пакъ слѣдъ едно опрѣдѣлено растояніе ся пораждатъ. Жаждата ся обхожда също тѣж както и гладътъ, само съ малкы различія.

Желаніето на пола, както гладътъ и жаждата, състой въ единъ особенъ видъ болѣсть, съдружена отъ едно желаніе. То прѣстава съ удовлетвореніето си и ся въз-ражда пакъ слѣдъ едно растояніе много или малко дълго. Само болѣстыта не е силна, не е толкова забѣлежителна; и не ся усилава както гладътъ и жаждата, да стане чакъ

смъртна, и причината на това е твърдъ проста: не е нужно всѣкы човѣкъ да ся въспроизведе, нуждата обаче за хранѣ е необходима. По тѣзи причинѣ и періодическото ѣ появленіе почти и не съществува. При това, апетитътъ на пола не ся развива почти никога безъ да е извикантъ отъ особенното впечатленіе което произвожда връху насъ красотата на другый полъ. Той е прочее въобще съдруженъ отъ любовтъ, чювство пріятно, нъ стремително, и което съдѣйствува съ апетита на пола да смути силно душихтъ ни.

Забълежително е че природата е была прозорлива като не е оставила само на разума ни грыжхтъ да ся съхранимъ и въспроизведемъ. Тя е турнѣла въ насъ за всякъ нуждѣ еднѣ больсть и за всяко удоволвореніе на нуждхтъ едно удоволствіе, съ което ни извѣстява, въ сѣщото врѣмя, да не удовлетворяваме нуждхтъ догдѣ ѣ не почювствуваме.

И тритъ тыя апетити сѣ способны за въспитаніе и за разврщаніе. Така, човѣкъ ся приучява на въздержаніе, което нѣма други граници освѣнь физическытъ нужды на природхтъ ни. Колкото за желаніето на пола, каквото и да казва нѣкой за гласа на природхтъ, въздержаніето може да бжде съвршено, и това въздержаніе е възможно и лесно. Особено за едно лице съ добро поведеніе, което не смущава никакво сладосірастно въспоминаніе и което обуздава и другытъ си апетиты, това въздержаніе е весма лесно. За глада и за жаждахтъ, ный можемъ да ги ограничимъ въ много тѣсны прѣдѣлы. Не само можемъ да прѣсѣчемъ всичкытъ излишности които вземамы само за удоволствіето на вкуса; нъ можемъ да продлѣжимъ много растояніето на врѣмято въ което взѣмамы ястіето си и да уменшимъ много количеството на хранхтъ си безъ да ся поврѣди здравіето ни. Тука трѣба да ся взѣматъ прѣдъ видъ и физическытъ нужды на тѣлото. Работникътъ който ся труди цѣль день има нуждѣ отъ повече хранѣ нежели калугеринътъ който сѣди въ одахтъ си. Ный можемъ прочее да обуздаемы съвршено единыя отъ апетитытъ, и другытъ два да ограничимъ доста много. Това доказваніе е твърдъ важно и което много хора безъ куражъ не искатъ да припознахтъ.

Ето какъ апетитытъ ся развращаватъ: то е когато ся владемъ толкова на удовольствието което съдружава удовлетвореніето на всѣкы отъ тѣхъ, шото желаемъ повече това удовольствіе нежели изпълненіето на природнѣтъ потребъ. Трѣба да правимъ всичко само колкото го изисква нуждата, а не колкото ся прави на вкуса ни. Единъ стомахъ пѣленъ съ вино и съ месо располага на сладострастіе, когато умѣренностьта ны уталожва и ны располага на въздержаніе и на смиреномъдріе. Както е една погрѣшка да прѣнебрегаемы и да прѣзирамы тѣлото си, тѣй сѣщо е още по-голѣма погрѣшка да го обожяваме.

Като разглѣдахмы до тука различнытъ начини на онакъ формъ на себелюбіето коѣто нарѣкохмы любовьтъ за благосѣстояніе, ный не срѣщамы нищо което да прѣдполага общественый животъ. Обществото увеличава и видоизмѣнява всичкытъ ни удовольствія, нъ и безъ общественото ный пакъ щѣхмы да си имамы апетитытъ и чювствата. Сега срѣщамы отъ прѣдъ си различнытъ формы въ които ся обличя себелюбіето ни въ отношеніята ни съ другытъ чловѣци, и които ся раздѣлятъ на тры: любовьта да притяжавамы, желаніето да ни почитать и желаніето да господствувамы. Тыя три чювства, когато сѣ въ умѣренны границы и подъ еднѣ волюкъ както трѣба, можтъ да живѣять за едно въ сърдцето на чловѣка; нъ шомъ ся распалаятъ и усилиять, тѣ раждатъ тогава тры разны характеры, сѣбрюлюбецьтъ, честолюбецьтъ и тиранинътъ. Лесно ще видите хора които да жертвовать богатството си за славѣтъ или за властолюбіето, както и хора които приимать всичкытъ укору стига да натрупатъ богатство.

Ный ще почнемъ отъ любовьтъ за имота, която прѣдполага гражданска организація и която спомага много за нейното съставленіе, нъ която по самжтъ си природѣ и по непосредственытъ дѣйствія врѣху чловѣческото сърдце ся стреми да го уедини отъ ближнитъ му нежели да го сближи до тѣхъ.

Любовьта да притяжава чловѣкъ естественна ли е? Нѣма съмнѣніе. Много чловѣци не виждатъ въ имота друго освѣнь сѣрѣдство да живѣѣтъдобрь, нъ много пакъ искатъ да притежавать само и само за да притежавать. Тѣ сѣ много пощастливы когато притежавать единъ мюкъ отколкото когато имать само приходытъ му. Всякій чловѣкъ обыча да

притяжава, и колкото тая любов е силна въ единъ души толкова тази душа е по-равнодушна на всяко друго удоволствие освѣнь на онова, да трупя богатство. Тази любов е естествена; обществото и въспитаніето ѝ само развивать и прѣобразувать.

Ный обычаи златото и среброто защото знаемъ стойността коѣто хората сѣ ся съгласили да имъ отдавать, и защото имаи едно естествено стрѣмленіе да си присвояваи нѣщата. Колкото по-вече разбираи челоувѣческитѣ съгласія врѣху нѣщата, толкова повече тая наклонность ся разширява; нѣ ти съществува въ дивия, въ дѣтето, въ глупия. Прѣвѣтъ нѣща къмъ които тази наклонность ся стрѣми сѣ оныя които ни сѣ най-непосрѣдственно полезни. На примѣръ, ный сграбамъ съ алчность нужитѣ за ястіе нѣща за да утолимъ глада си и не оставяи никой да ни ги взѣме. Една естествена прѣдвидливость ни кара да събиремъ тѣзи нѣща за яденіе, да ги натрупамъ на едно сигурно мѣсто, и сме наклонни, щомъ си даемъ труда да ги събиремъ на едно мѣсто, да ся наслаждаваи отъ тѣхното количество, да ги пазимъ отъ всяко нападеніе и да съглѣждаваи покушеніето на когото и да е врѣху купа когото сме направили като едно нападеніе противъ насъ истытѣ. Малко по малко, тази законна власть коѣто си прѣдписваи врѣху плодовеи на труда си, ный ѝ простираи и врѣху инструментитѣ и другитѣ прѣдмѣты които улесняватъ труда ни или присвояваніето ни. Чини ни ся че личността ни ся увеличава съ всичко онуй което прибавляваи на имота си; и истината е че, за всичко що е физическо, вещественно, границитѣ на силѣтъ ни ся разширяватъ толкова по-вече колкото по-вече прѣдмѣты отнимаи отъ другыи и ги туряи подъ властью си. Както природата ни вдѣхва единъ вѣтрѣшнъ радост да располагаи свободно съ способноститѣ си, да ги укрѣпляваи, да ги разширяваи, тѣй сѣщо и всяко притяжаніе, всякъ имотъ ни дава едно силно чюство на независимостъ, на свободѣ, на силѣ, прави ни да ся небоимъ нито отъ вънкашны нападанія, нито отъ вѣтрѣшны нужды, и е като едно увеличаваніе и разширеніе на нашѣтъ личность. Когато единъ частень мюлкъ ни е принадлежалъ много врѣмя и когото сме часто глѣдали, ный го обычаи още

по-вече, защото въ него свързвамы и въспоминаніята на живота си. Тази любовъ на имота не е само една любовъ на благосъстояніе, нъ е самата любовъ на живото.

Кой не е забължилъ любовтъ на притяжаніе въ дѣцата? Бащанитѣ мюлкове които притяжаватъ двѣ дѣца сж нищо за тѣхъ при едно малко нѣщичко което е тѣхно чястно притяжаніе. Тѣя дребны наблюденія показватъ какъ любовта на имота ни е вдхната отъ самѣтъ природѣ. Този фактъ на челоувѣческѣтъ природѣ може да служи, между другитѣ, да докаже колко правото на притяжаніето е законно и колко трѣба да е то всякому добръ усигорено отъ законитѣ въ еднѣ добръ организованѣ държавѣ.

Любовта на притяжаніето, въ които души прѣодолева, ся прѣобраща въ лакомство. Тя съсрѣдоточава всичкитѣ сили наума си върху печалбѣтъ: тя не познава нито правдѣтъ нито честѣтъ, нито пакъ има милость. Лакомството е въ обществото, уличетвореніето на свирѣпѣя егоизмъ. Даже и ограничена въ по-тѣсны прѣдѣлы, любовта на притяжаніето е сжщественно исклучителна; тя е непрѣстанно въ борбѣ противъ желаніята и интереситѣ на другитѣ хора; не може да ся прояви безъ да е едно непріятелство противъ нѣщо или противъ нѣкого; и е интересътъ на всякого въоруженъ противъ интереса на всичкитѣ.

Съвсѣмъ това, съ всичкѣтъ си грозотѣ, тази любовъ на притяжаніе има своѣтъ полезнѣ странѣ въ челоувѣка, въ обществото, въ свѣта. Тя е единъ отъ най-силнитѣ побудители на трудолюбіето и най-главнѣй источникъ на припицелваніята. Тя има за слѣдствие, въ всичкитѣ челоувѣчески общества, присвояваніето на земѣтъ, на жилищата, на дрехитѣ, на потребнитѣ нѣща за живота, на произведеніята и плодетѣ, на инструментиѣ за работаніе, за ловъ, за войнѣ; и по-това е една причина за порядкъ, за безопасность и за свободѣ. Безъ любовтъ на притяжаніето и слѣдователно безъ притяжаніето, гражданското общество бы было невъзможно.

Безъ съмнѣніе трѣба да оборвамы това исклучително и егоистическо стрѣмленіе на това чювство съ другы по великодушны чювства; нъ това не ще рече че любовта на имота, която е една отъ формитѣ на себелюбіето,

не е една добрина на Провидението. Чловѣкъ трѣба да обыча чловѣцитѣ, и трѣба да ся съхранява и защитава. Всяко същество трѣба да ся стрѣми къмъ всеобщѣтъ армоніѣ, като съдѣйствува за порядока въ своя кръгъ на дѣйствіе; нъ всяко същество трѣба да ся стрѣми къмъ своето самосъхраненіе и съществуваніе и слѣдов. началата за самосъхраненіе сѣ толкова необходими за индивидуалноститѣ, за вида, за общій порядока, за системѣтъ на свѣта, както и началата които изискватъ пожертвованіето.

Лазаръ Іовчевъ.

Народытъ въ Турско *)

Подиръ Гърцитѣ вървятъ ШКЫПЕТАРИТѢ то е. Арбанаситѣ или Ариаутитѣ, броятъ на които такожде различно прѣдставятъ; обыкновенно казватъ да сѣ около 1,600,000, но Лежанъ мысли че нѣматъ нити 1,400,000.

Малко сѣ таквыѣ народы въ свѣтътъ, за които да ся знае толкозъ малко, както за Шкыпетаритѣ; за всичко и найвече що знаемъ за тѣхъ, длѣжи ся на I. Г. пл. Хана, койго сѣ трудѣтъ си *Albanesische Studien* (1854) извади Шкыпетаритѣ прѣдъ Европейскитѣ книжевници и учены людіе.

Шкыпетаритѣ немогѣтъ да ся похвалятъ съ никаквѣ сыйнѣ исторіѣ на свойтъ народъ, както Гърцитѣ ¹⁾ нити могѣтъ да казватъ нѣщо за своѣтъ културѣ; въ това тѣ сѣ по-долу отъ южнитѣ си съсѣды, и безъ сумненіе, тѣ сѣ далеко останѣли на задъ и отъ съсѣдытъ си Славены. Тѣ еще никакво главоболіе не сѣ дали на дипломатіѣтъ, но казватъ че тѣ не сѣ толкозъ добры съсѣды за Славенитѣ.

Шкыпетаритѣ живѣѣтъ въ сгѣстенѣ масѣ, като за-

¹⁾ Гръцката исторіа обаче, както и Турската могѣтъ да ся похвалятъ съ много сыйны личности които имъ е далъ тозъ народъ.

*) Видѣтъ брой 19-ый.

поченватъ отъ Шкодренското Езеро, отъ Долниѣ Морачѣ и Горниѣ Лимѣ, на дълъж край морето на долу до Гръциѣ.²⁾ Въ таквъж не прѣсяквѣнъ струпаностъ не сѣ ни то Гърцитѣ ни Турцитѣ въ Европейскѣ Турциѣ. Освѣнь малко нѣкой Цинцари нѣма между тѣхъ нигдѣ да сѣ е населило чуждо нѣкое племе; А отъ съсѣдытъ имъ на около, поне додѣ сѣ не измѣни днешното имъ състояніе, токо единѣ Гърци могатъ да имъ направятъ нѣщо. Като земемъ на умъ че тѣ сѣ населили на дълъж край морето и сѣ ся распрострѣли по-далеко на югъ, но пакъ си сѣ останѣли каквито си сѣ отъ старо време — ако и да сѣ е измѣнило всичко около тѣхъ, и като сѣ имализа съсѣды най тѣрговскыѣ народы, Гърцитѣ и Талиенцитѣ, може челоувѣкъ да дойде на тѣзи мысль, че има въ тѣхъ особениа нѣкоя сила, която ги одържава.

Прѣди да прѣвзематъ тѣзи страны Турцитѣ, Славенитѣ сѣ были доста напрѣдъ отъ Шкыпетаритѣ, и Шкыпетарскыѣ языкъ на всякжды е губялъ прѣдъ Славенскыѣ, както губи и днесъ еще прѣдъ Гръцкыѣ, въ Гръциѣ и въ нѣкой градове въ Турско; но отъ какъ Турцитѣ сломихъ силѣтъ на Славенитѣ, обстоятелствата сѣ промѣнихъ и Шкыпетаритѣ станѣхъ сродни съюзници съ Турцитѣ. На този съюзъ най много е спомогнѣло, дѣто Шкыпетаритѣ като мыслятъ и казувать: «Дѣто е силата, тамъ е и вѣрата» повечето отъ тѣхъ сѣ истурчили и тѣй сѣ изеднаквихъ и съединихъ съ Турцитѣ. А отъ това и отъ другы еще обстоятелства Славенскыѣ животъ и языкъ из-день въ день все губи вече испрѣдъ тѣзи си испрво назадничавы съсѣды.

Въ това еще по много е помогнѣло на шкыпетаритѣ и чудныѣ тѣхенъ племенскыѣ съставъ и тѣхныѣ характеръ.

²⁾ Г-нѣ Брадашка сѣ вижда да не знае че Шкыпетаритѣ колкото и да сѣ истурчили и днесъ пакъ съставляватъ по голѣмото жителство на Морѣѣ. Шкыпетарскыѣ селенія сѣ простиратъ до самъ Агинѣ, а языкътъ имъ сѣ говори и вѣтрѣ въ столицѣтъ на Гръциѣ. А що еще въ много отъ островыѣ, каквото сѣ прославенитѣ въ грѣцкото вѣстаніе Специ и Идра населеніето е Шкыпетарско и языкътъ имъ сѣ сѣхрайва и днесъ ако и да е потиснатъ отъ грѣцкыѣ.

Това което е у славенитѣ Дружинството т. е. «Дружина вѣрна сговорна» това истото е Фисѣтъ у Шкыпетаритѣ, само дѣто че Фисѣтъ е по тѣсно свързанъ отъ колкото Дружинството у Славенитѣ. Фисѣтъ има туй добро, че държи яко въ единство членовѣтъ си, но има пакъ и туй зло, че поради това неговитѣ членове ся дѣлятъ не само отъ людѣтъ на чуждъ народъ, но и отъ членовѣтъ на други Фисове, и тѣй този народъ въ родинѣтъ си е подѣленъ на купове дружины, които често пѣтъ вѣставатъ и съ орѣжіе една на другъ, и кръвнишки една друга ся отмѣстятъ, душмански една друга ся прогонватъ и ся убиватъ а отъ това може да ся разнеси защо този народъ слабо ся множи.³⁾ Отъ другъ страна обаче туй расподѣляніе на Фисове вдѣхнало е на Шкыпетаритѣ единъ извънреднъ народнъ гордость, щото и най проститѣ Арнаутинѣ горди ся съ своето и за нищо не има каквото и да е чуждо. А отъ тѣкъ странъ като бѣде Славенитѣ сѣ и отъ Арнаутитѣ по долни, защото нѣматъ и незнайтѣ какво ще каже народна гордость, а най-вече наши-тѣ Българи. Шкыпетаритѣ сѣ еще твърдѣ ратоборни и мыслишь да сѣ направени за баши бозуци, тѣ сѣ еще тѣй сурови и токо кажи дивы, щото нѣма имъ ешѣтъ въ Европейскъ Турціѣ.

Ханъ⁴⁾ разказва, какъ Шкыпетаритѣ сѣ чувовцы поради насилїята и разбойничествата си, и какъ чувалъ отъ

³⁾ Ный мыслимъ че освѣнь това причини за не множенїето на Шкыпетаритѣ е и разирѣснуканїето имъ на вѣнь отъ отечеството имъ и много по чужбинѣ оставанїето имъ.

⁴⁾ I. §. П. Ханъ : «Reise von Belgrad nach Salonik » XI кн. у Вѣнь 1861. За това писателѣтъ на този членъ разказва какъ е пътувалъ Ханъ прѣзъ септ. 1858 отъ Бѣлградъ на югъ, като искалъ да узнае земѣтъ и да види да ли не бы могло да ся направи желѣзень пѣтъ отъ Дунавъ до Егейското море. Въ тозъ случай той искалъ да проучи южнїитѣ край на Сръбското Княжество (? Македонїѣ?) и да потърси Шкыпетаритѣ, за които прѣди него былъ писалъ нѣщо *Ами-Буе*, но отъ което Ханъ неможѣлъ нищо друго да разбере за Шкыпетаритѣ освѣнь туй че тѣ ся звали по име Лаб-Гулап (Λαβιδας). И Ханъ былъ честитъ че постигналъ туй за което ходялъ.

Освѣнь туй разказва еще : Какъ наистинѣ Ханъ намѣрилъ го-

нѣкои, че най-люти и най-лоши отъ тѣхъ, были Моравиченскыѣ Шкыпетари. Но ако и да не сж чакъ толкозъ колкото Ханъ свидѣтельствува, то пакъ е истина, че между такъвъ свѣтъ на чловѣка главата не е толкозъ сигурна. И то е доста за онѣзи които гы незнаѣтъ да си помыслятъ че тѣзи добри хорица сж съсѣди на Хърватытѣ и Сърбытѣ и на Българитѣ, и той ще види каква разлика има между еднытѣ и другытѣ. Славенинѣтъ, а именно Българинѣтъ е съ добъръ и миренъ нравъ, и никоганито помысля да ся опълчи противу шкыпетарина, и когато вече съ търпѣніе не може да ся отбрани отъ него, а той ся отпуска, и ся прѣселва по-далечъ, защото спо-

лѣмыйтъ пѣтъ и прѣлѣзъ между сѣверъ и югъ, та потвърдилъ онуй което Ами-Буде споменува, че на югъ отъ Българскѣ Моравж нѣма онзи планинскый вѣнецъ, който дѣли водытѣ между Черно и Егейско море. И Шкыпетаритѣ намѣрилъ Ханъ и то много повече отъ колкото и мыслялъ испонарѣдъ.

Вънъ отъ тѣзи свѣденія Г. Брадашка еще и критикува Хановѣтъ пактописъ и казва: Освѣнъ дѣто много пѣтя Ханъ приповтаря нѣкои работи, на мѣста еще не е и толкози вѣрентъ, и наброява нѣколко мѣста дѣто не казва право Шкыпитари ли сж тамо или Славени. Но пакъ го и оправдава съ това, че Ханъ много бързалъ въ пѣтуваніето си, и тѣй неможалъ да разбѣре всичко както трѣбало.

Слугытѣ и пропратницитѣ Хановы были все Шкыпитари, а само той не знаалъ ни Българскы ни Сърбскы та поради туй неможалъ и да распознава Българитѣ отъ Сърбитѣ, та като ся осланялъ на своитѣ пропратници Шкыпитари, на много мѣста и имената извърнѣлъ. До колко пакъ и шкыпитарскы былъ научилъ можемъ да сждимъ отъ нѣкои тълкованія що прави като казва че *Кышл* (види ся отъ турско-грѣцкогo *Клеса*) ще каже на Българскы *Черква*.

Еще по не сж точни пропратницитѣ Хановы въ исказваніето бройтъ на жителитѣ по селата, тѣй на пр. на всяко шкыпитарско мѣсто казували бройтъ на жителитѣ прѣгодѣмъ, а на Българскытѣ мѣста твърдѣ малкъ. Въ сѣвернѣж Македоніѣ много Българи гы земалъ за Шкыпитари, а го може да е отъ това, защото Сърбитѣ отъ княжеството наричатъ Шкыпитари всякого който е извънъ тѣхнытѣ граници, па ако ще бы и славенинъ, или който ся потурчи. Англичанкытѣ *Макензи* и *Ирби* въ своето съчиненіе «The Turks, the Greeks and the Slavons» (въ Лондонъ 1867) пменно казувать че щомъ сърбинъ си прѣвърне вѣржтъ и ся казва арнаутинъ. *)

*) Сега си научавамы че Шкыпетаритѣ наричали всичкы не шкыпетари съ едно име *Шкля*, което много прилича да е старогрѣцкогo *Скмы*.

редъ състояніето и положеніето си не е каджрентъ да стои на срѣщунеобузданѣтъ напасть и дързскость на дивѣйтъ шкыпетаринѣ. А отъ това и най послѣ шкыпетаритѣ все повече и повече ся распространять по Българскытѣ селенія.

РУМУНИТЪ споредъ Лежана броятъ повече отъ 4,200,000; ще каже че споредъ Брадашка, тѣ сж на половинѣ отъ Славенытѣ, а близу четири, пѣтя, повече отъ Гърцытѣ.⁵⁾ Освѣнь туй, отъ тѣхъ има еще повече отъ чытырт миліона въ Влашко и Богданско, между които нито има голѣмы нѣкаквы поселбины отъ чуждѣ елементъ, нито сж пѣкъ тѣй распокжсани и расподѣлены отъ планины и мѣстности както Българитѣ.

Дали ся и Румунитѣ по-честиты отъ Славенытѣ ако подиримъ ще намѣримъ че споредъ жилищата си и тѣ по-добрѣ стоятъ отъ Славенытѣ. Тѣ сж въ по-добры обстоятелства на сѣверѣ отъ Дунавъ, едно по това защотогы дѣли той отъ другѣтъ турскѣ земѣж, и друго понеже повечето отъ боеветѣ между Турцыж и Руссіеж сж ставали на тѣхнѣтъ земѣж и тя е имѣла на Руссіеж за въ турско, това имъ помогнало та ся излѣзли по лесно на лице и сж ся сдобыли съ нѣкои правдины по дипломатическый пѣтъ, почти безъ никакво крѣвопролитіе. И до сега даже дипломацията има повече окоото си на тѣхъ, она съ присърдцегы покровителствува и защищава и тѣ сж достигнали днесъ до едиж полунезависимость доста спокойнѣ отъ всякѣ странѣ. Ще каже че тѣхното състояніе въ всяко отношеніе е по-добро отъ онова на Славенытѣ въ Турско, и отъ това не е за чудяніе дѣто Славенытѣ и особенно нашитѣ Българи губятъ и тамъ дѣто допиратъ и съ Румунытѣ (Глед. Ф. Каница Извештаји Ц. и Кр. Географ.

¹⁾ Това е или погрѣшка или голѣмо незнаніе, Румуни въ Турско едва ли има 420,000 а не 4,200,000. До колкото ний знаемъ отсамъ Дунавъ въ Силистренскѣтъ Епархіеж чакъ до Черно море съ *зедето барабаръ* 20.000 жит. толкозь нека кажемъ да има и въ Видинскѣтъ, нека положимъ и 10,000 за въ Орѣховскѣтъ каза и Никополскѣж, Свѣщовскѣж и Русенскѣж. Въ Македоніеж власитѣ сж по малко отъ колкото въ Българіеж, а въ Ипиръ и Тессалиеж дѣто тѣ сж повечко пакъ имѣмъ по много отъ 250 хыл. и тѣ сж вече на прѣгърчаніе.

друштва 1863 IV книга стр. 48). Наистинѣ селянитѣ румунитѣ е далечъ изостанѣтъ отъ селеныгъ на околныгъ народы; и изобщо пакъ Румунитѣ нѣматъ толкозъ живѣ свѣсть за народность, каквото у гърцыгъ и у сърбыгъ въ княжеството, и масатане е развита ни толкозъ колкото у насъ Българитѣ, но и пакъ простыйгъ румунитѣ има туй прѣимущество надъ Българина, дѣто че яко и не помръдвано държи старыгъ си обычаи и языка си, отъ това игледамы че отъ три четири вѣкове на самъ повече отъ милионѣ Българи сѣ минѣли въ Влашко и сѣ ся изродили, и ся израждатъ еще и днесъ, а отъ Влашкыгъ между Българитѣ селенія ни единъ влахъ не ся е покѣтнѣлъ. Отъ това прочее, какю и отъ многото си плодѣнія власитѣ единоманъ растѣтъ и ся распространяватъ и то все въ ущербъ и щетѣ на съѣдыгъ си, а най вече на насъ, които и въ собственныгъ си жилища ся стѣпсвамы прѣдъ тѣхъ и въ тѣхныгъ жилища гынемъ изъ-день въ день.

Задъ турскѣтъ границѣ въ Австро-Унгаріѣ и въ Руссіѣ, всѣдѣ на Власыгъ сѣ съѣди пакъ тѣхны съплеменницы и тѣтъ правятъ сгѣстенѣ масѣ народъ отъ 7 до 8 милиона души, и освѣнь русцыгъ нѣматъ другы нѣкоитаквызъ съѣды, които да можѣтъ да имъ направятъ нѣщо, но и русцыгъ не сѣ могли до сега да гы обидятъ въ нѣщо.

Найпослѣ речемъ ли да туримъ на равно славеныгъ съ което племе щемъ въ Европейскѣ Турціѣ — по политическо положеніе и колкото ся касе до държаніето на своето землище — всичкы другы стоятъ по добрѣ отъ колкото славеныгъ, тѣтъ поне мыслятъ и тѣтъ искатъ да кажѣтъ нѣкои отъ славенскыгъ мыслители и говорници, при всичко че на брой славенитѣ сѣ ужъ най многото. (Слѣди)

П. Р. Славейковъ.

За женскія полъ. 1)

За тѣлскѣтъ и душевикъ системѣ.

И понапрѣдъ Ти смислихъ да ся грижишь за окрасеніето на изглѣдѣтъ си; нѣ нечакамъ щото да ся гри-

¹⁾ Вижъ Брой 17.

жищъ повече за украсеніето на тѣлото си отъ колкото за украсеніето на душатъ си, струва ми ся че е съвсѣмъ естествено щото цвѣтето да надминува съ красотатъ си сѣдять въ когото расте, и образатъ да е по-красенъ отъ кружилото, което го обрѣбва! Тѣлото ни може да ся сравни съ сѣдять и съ кружилото, а душатъ съ цвѣтето и образатъ. За душатъ си трѣбва най-много да ся стараемъ; що е и най-красното тѣло, това нейно приврѣменно обиталище, въ сравненіе съ душатъ? Колко нищожно и нечносно е и най-хубавото тѣло, когато душатъ е пренебрежена? Догдѣто живѣемъ, душатъ е изворотъ на животатъ ни, въ нея е истиннатъ красота; вънкашнатъ красота, лишена отъ вътрешнатъ цѣна, е само едно лѣстиво мамило, което е изворотъ на злото. Тѣлеснатъ красота е небесенъ даръ; нѣ ако не е съединена съ нея по-высокатъ и по-трайнатъ красота, никогажъ незатичатъ слѣдъ нея мѣдритѣ хора, които знахътъ че ся изгубя. На противъ тѣлеснатъ красота съединена съ душевна, е неоцѣнително съкровище. Жена, която съхранява въ себе си прелеститѣ на красотатъ съ благостътъ на сърдцето, съ зрѣлостътъ на разуматъ т. е. съ душевнитѣ прелести, е най усвѣршенствованното дѣло на природатъ.

Тѣлеснатъ красота тѣй притѣндаръ и душевното съвършенство, щото дори ни разгнѣвява, когато ги видимъ раздѣлени. Това е моето мнѣніе: Който неможе да бѣде добродѣтеленъ, който нѣма случай или воля да ся образова, да просвѣти уматъ си, и при това не е личестенъ и добъръ — да не бѣде и хубавъ. Жена такава е твърдѣ вѣрдителна. По-добъръ е нищо да ся необѣщава и нищо да ся неиспълнява, нежели да задаваме голѣми надѣжди а да изпълнимъ никоя. Съкъй по-вече изисква отъ съвършеннатъ красота, и тя по-вече очаква отъ сѣдбатъ и хоратъ, защото си мысли че има на това право, а хоратъ привикнали да търсятъ иѣкаквъ си гармоніѣ въ съкое Божіе дѣло, много ся докачатъ, когато я ненамиратъ. Това ти казвамъ отъ свои частни опыти и отъ примѣри, които съмъ очевидно видѣла и които ти тука прилагамъ.

Знаешъ, сестро, майка ми; знаешъ колко е добродѣтинна; живѣе по-вече за другитѣ отъ колкото за себе си и за това тоже хората я обычатъ по-вече, нежели тя са-

ма себе. Нѣколко години прѣди задомѣваніето ми бѣше зела на кѣщата си двѣ момичета, сираци, отъ добра фамилія нѣ съвсѣмъ бѣдни. Тѣхното възпитаніе бѣше съвсѣмъ пренебрежено, и дарбытъ имъ небѣхъ голѣми, може бы и никаква. По-старатъ имаше шестнадесѣтъ години, другатъ бѣше двѣ години по-малка; когато дойдохъ при майка ми станало бѣ кѣсно да ся мысли за тѣхното възпитаніе, т. е. за да бѣде то съвършенно. Щото ся отнасяше до нравытъ и характерытъ имъ, неможеше нищо опредѣлително да ся каже, не бѣхъ нито добри, нито зли. По-старатъ Каролина бѣше отлична на хубость, по-младатъ бѣше нехубава. Като съзрѣ майка ми, че не може да има никакво вліяніе върху тѣхъ, много ѣ бѣше жалъ особенно за по-младатъ, защото за по-старатъ, която бѣше толкова хубава, нѣмаше толкова грижъ мыслящъ: тя навѣрно ще ся стѣкми. Похвалитъ, които ежедневно приимаше, потвърждавахъ мнѣніето ѣ. Каролина привлече доволно юноши и мнозина постѣихъ дома въ майка ми, като мысляхъ да намѣрѣтъ въ душѣтъ и сърцето ѣ оно ва съвършенство, което обѣщаваше красніятъ ѣ изглѣдъ; нѣ като ся пенамираще нищо отхождахъ и не ся връщахъ вече. Каролина увѣрена за хубостытъ си правяше си голѣми надѣжди, и очакваше знаменита бѣдѣщность. Павлина, по-младатъ увѣрена, че не е хубава, съ страхъ глѣдаше на бѣдѣщностьтъ си и като рѣчи съ отврѣщеніе мысляше на себе си, ако и да не бѣше нито по-мѣдра, нито по-добра отъ Каролина, нѣ се бѣше покорна, прилѣпна, смиренна, и по-вече обычна. Тя като виждаше въ майка ми единственнатъ си надѣжда и въ добринатъ ѣ своятъ бѣдѣщность, показваше по-вече признателность, нежели Каролина, ако и въ сърдцето си непрѣдчувствуваще какъ и кога бы могла да ѣ ся отплати. Тогава когато Павлина ся трудяше да угоди на своята покровителка, Каролина премысляваше какъ быя задлѣжила и непрестанно приказваше, какъ ще да обси́пва майка ми съ драгоценни дарове, когато стане господарка на голѣми богатства. Вече сключваше 19-тъ година, нѣ и още не ся прѣдставяше случаятъ, за да стане тѣзи мнима богата госпожа, — Чиновникъ, който нѣмаше голѣмы доходи, ся страхуваще да поиска рѣжѣтъ на госпожицѣтъ, която ся славяше

въ сичкото окръжіе за най красна; богатитѣ тоже ся неогласявахъ; ако и мнозина да ся привличахъ отъ нейнитѣ прелести, отъ родѣтъ и отъ честѣтъ че бѣше въ кѣшѣтъ на майка ми; нѣ вътрѣшнатѣ празднота съкога гы отиждаше. И най-легко мысленіятѣ мжѣ помыслива малко, до гдѣ си избере жена; съкый почти прѣдпочита по-малко хубаватѣ и пріятнатѣ нежели оная, която е окрасена само съ вънкашна хубость. Павлина, за която сестра ѣ съкогашъ свиваше рамена, и която до сега никой несъзираше, неостана нито до 18-тѣ си година въ кѣшѣтъ на майка ми. Единѣ довольно почтенѣ чевѣкъ, срѣдня възраст, нашъ дѣлеченѣ родинца, вдовецѣ богатѣ и безѣ дѣтца, посѣти ни и искаше да ся ожени. Майка ми пожела да земе за жена единѣ отъ въспитаницитѣ ѣ. Не ся съмняваше че изборатѣ ще стане за Каролина, защото ся виждаше, че е твърдѣ заниматѣ съ хубостѣтъ ѣ; нѣ възрастніятѣ мжѣ не е толкова бръзѣ въ жененіето. Нашіятѣ сродникѣ много пѣти испытва Каролина и открыва важнѣшніятѣ блѣсъкъ и богатство покриватѣ истиннатѣ вътрѣшніѣ бѣдность, и прѣдстави си слѣдствіята на подобенѣ съюзѣ. Очарователнатѣ ѣ хубость почти най-много го отдалечаваше. Тогава той почна да съглѣдва Павлина, която отъ понапрѣдѣ нито съзираше; съкогашъ еднаквото ѣ расположение, покорностѣтъ, недѣрзновенностѣтъ ѣ му харесахъ. Слѣдѣ малко врѣме той дѣйствително добы наклонностѣ къмѣ нея и моли за рѣкѣтъ ѣ. Той ся увѣри, че ако да бѣше ся оженилѣ за Каролина, тя не щеше да му бѣде нито признателна за това. Да ся влюби въ прелеститѣ ѣ, да ѣ осигори блѣскава бѣдѣшность, виждаше му ся съвсѣмѣ естествено нѣщо. Напротивѣ само Павлининатѣ признателностѣ бѣ доволна да го направи щастливѣ, и той бѣде увѣренѣ за нея, понеже виждаше колко бѣше тя признателна на майка ми. Кой можеше изяви нашето и нейно почудваніе, когато нашиятѣ сродникѣ пожела Павлининатѣ рѣкѣ. По-старатѣ сестра неможе да разбере какѣ прѣдпочете не хубаватѣ вмѣсто краснатѣ нѣ така стапа; слѣдѣ кѣсо врѣме, ся празнува съединеніето имѣ и слѣдѣ нѣколко недели Павлина отиде съ съпругатѣ си на неговатѣ дръжава (чифликѣ). Живѣе и до сега щастливо, обычливо и неисказанно признателна

на съпругътъ си; сѣкогашъ ѝ ся струва че недоста го обича и почита, само съ неговото щастіе е занимаа, сѣкогашъ ся влада спорѣдъ волятъ му, и съсвоятъ снисходителность и нѣжностъ възнаграждава това, щото ѝ недостига въ красотатъ и отхранатъ. Каролина е и до сега мома, навѣрно че нѣма и да ся ожени вече. Красотатъ изчезнѣ, и тя е злѣ, нерасположена; тя не е такава щото да завивда щастіето на сестра си, напротивъ щеше да ся радва ако да бѣше и тя тѣй щастлива — триндафелатъ увѣхтя и не привлече никого. Увѣрена съмъ че тя сега кѣльне своятъ хубость и горчиво ся раскайва, че толкова много ѝ е довѣрувала, че ся не е грижила да съедини съ нея по-постояннитъ и дѣйствителнитъ душевни прелестиста, които когашъ неизчезватъ, нѣ даже и подиръ смъртътъ ни живѣятъ.

Старай ся, драга сестро! да придобіешъ сжщественитъ, мыслѣ, душевнитъ хубости, понеже колкото си похубава, толко повече сѣкой ще претендаря отъ тебъ, и послѣ, ако обработвамы приврѣменнитъ прѣлести, колко не сравнително повече трѣбва да ся стараемъ да възвысимъ вѣчно траущитъ? Най-длѣгіятъ нашъ животъ, въ сравненіе съ вѣчностьтъ, е много краткъ, той е малка минута; въ моментатъ когато смъртътъ затваря очитъ ни, сичко изчезнува! Нѣ само смъртътъ не разрушава нашитъ прѣлести; да ли старостьтъ не подкопва и най съвършеннатъ хубость? Сѣкый човѣкъ два пѣти умира, двѣ свѣщи ся палятъ за него: единѣтъ когато го пристигне голѣмата старость, другатъ: когато умрѣ. Въ прѣвото умираіе губи прелеститъ, хубостьтъ, здравіето, и ако не е обогатенъ съ похвални добродѣтели, ако нѣма зрѣлъ разумъ и дѣйствителни пріятелі, нищо му не останва вече на свѣтътъ; въ второто сичко губи, само добродѣтельтъ и съѣстътъ му отварѣтъ бѣдѣщность, за която ся надѣва.

Дѣйствителнатъ хубость състои отъ три добри качества прѣвото казва: познай себе си; второто: имай блага душа; третето: имай зрѣлъ разумъ и тогава ще постигнешъ душевнатъ хубость. Нѣ който иска сичко това да познае и добіе, трѣбва много да работи, много да ся учи, а не да ся учимъ тѣй, като че ли трѣсимъ въ ученіето само забавленіе. Говори ся че нашето неуче-

ніе е причипатъ, гдѣто мѣжеть ни иматъ за забавленіе или по-добрь за проста играчка. Въ отношеніе на ученіето желяж да напрьдвашъ естествено, полегка. пѣ съ сигурна крачка, тѣй щото да бѣдешъ увѣрена че онова, което познавашъ, ако и не много, знаешъ го основно. Да тя пази Богъ да бѣдешъ приброена въ редътъ на оня, които нищо не познаватъ, и които като си въображаватъ че много знайтъ, въ заслѣпенностьтъ си пущатъ ся все напрьдъ. напрьдъ, дори и въ политикѣтъ. Хофманова казва: Когато видѣхъ жена, която излазя изъ своето поприще и ся намѣсва въ политически работи или рѣшава животни въпроси, само Богу познати, струва ми ся че виждамъ птиченче, паднало изъ гнѣздото си, което бы желало да поотлѣти, а неможе, и тѣй съкой може да го смачка и унищожи.

Сестро драга! За да пише човѣкъ красно и полезно списваніе, да бѣше достатъчно само силното чувствованіе, думитъ ми навѣрно щѣхъ да достигнатъ до сърдцего, и щѣхъ да намѣрѣтъ оцѣненіе не само въ тебъ, пѣ и въ съкиго, който бы ги челъ, думитъ ми щѣхъ да иматъ тогава горѣщо желямото вліяніе. Никогажъ не съмъ была списателка: любовьтъ ми къ тебъ ми подаде перото въ рѣжѣтъ. Слабостьтъ, която устѣхъ мѣ въ себе си, неможе да мя възбрани. Пишъ за сестра с мо това, което азъ дълбоко чувствувамъ и искрено желяжъ щото съкой недостатъкъ, когото и да е, бы намѣрилъ въ мыслитъ ми, да го възнагради.

(Преводъ отъ Чехскы)

Ека Караминкова.

Калоферъ.

Като обнародвамы този членъ за женскій полъ ный неможемъ да не рекомандувамы на читателитъ и на читателкитъ да ся повърнатъ и върху другитъ членове, помѣстены въ преминжлытъ броеве, върху истый прѣдмѣтъ, за да си съставятъ едно пълно понятіе за достоинството на труда на Г-жъ Екѣ Караминковѣ. Въ тѣхъ сѣ показаны всичкытъ по главны качества и добродѣтели кои-

то трѣба да има и които има една истинно образована жена, както и по главныѣ дѣлности които има да изпълнява въ обществото: домашне трудолюбіе, смиренность, кротость, нѣжность, добродушіе, търпеливость, набожность, чистота и простота въ одѣяніето, важно и привѣтливо обращеніе, серіозна веселость. прѣлестъ, Съ еднѣ рѣчи жената трѣба да тури образованіето си въ развитіето на свойственныѣ ней прѣлестны качества и деликатны таланты, и така, да стане единъ день любезна щерка, нѣжна съпруга, добра майка, добра домакыня. Тя трѣба да гледа да просвѣщава ума си съ здравы и полезны познанія и да образува и облагородява сърдцето си съ нѣжны и хубавы чювства, щото на всякъждѣ въ обществото да ни вдѣхва съ мѣдростьтъ си почитаніе и съ благыѣ си чювства да распръсва онѣхъ очарователнѣх прѣлестъ която смѣгчява и най твърдыѣ сърдца и си гы лесно подчинява. Всичкыѣ тѣзи чювства ся виждатъ въ членовѣты за женскыи полъ и внимателный читатель може да съзрѣ въ тѣхъ типа, образца на еднѣ истинно-образованѣх женѣх.

Ный гы особенно рекомандувамы на вниманіето на нашитѣ любезны читателкы, които ся трудятъ съ толкова голѣмѣх и съ толкова достопохвалнѣх ревность за образованіето си, нъ които въобще сѣ неопытны и иматъ нуждѣх отъ ръководитель. На много страны изъ отечеството ни нашитѣ Българкы сѣ злѣ разбрали напрѣдка и цивилизаціяхъ. Въмѣсто нравственны и поучителны книги тѣ трѣсятъ праздны и развратителны романы; въмѣсто да ся старахътъ да присвоятъ онахъ душевнѣх прѣлестъ, която е трайната красо-

та, тѣ гледатъ само на вънкашнето кичаніе, на благоуханныѣ миризмы, на бѣлыѣ и чървени бои и на свиленыѣ фустаны, и ся мыслятъ съ тыя нѣща по-образованы, когато тѣ не сж освѣнъ по на модѣтъ. Въ такъвъ случай, ный глѣдамы еднѣ женѣ съ истѣтъ неразвитѣ главѣ, съ истото не образовано сърдце, облѣчена въ тънко европейско облѣкло. Напрѣдѣкъ само въ модѣтъ, само въ облѣклото, не е напрѣдѣкъ, той е маската на напрѣдѣка. Безъ съмнѣніе, жената обыча да е хубава, да угажда и да владѣе чрѣзъ хубостѣтъ си, нъ въ днешныѣ образованы общества прѣимуществата на физическѣтъ само случайнѣ красотѣ сж твърдѣ слабы въ сравненіе съ образованіето на ума и на вътрѣшныѣ качества, които иматъ съвсѣмъ другѣ силѣ отколкото проста вънкашна хубостъ, и които спомагатъ много повече за счастіето на женѣтъ, на мъжа, на семейството и на обществото.

Нашитѣ читателкы ще ны простятъ ако смѣнимъ да ги съвѣтуваме да ся gryжатъ повече за умственното си и нравственно украшеніе, нежели за вънкашното. Тамъ е тѣхный интересъ и тѣхното счастіе. За това и помѣствамы съ благодареніе членове подобны на оныя които ни испрати ученолюбивата Г-жа Ека Караминкова и които мыслимъ за полезны на Българскый прѣкрасенъ полъ.

Л. Ловчевъ.

ОКО

Една чърта изъ науката за хубавото.

Челювѣческото око обычно ся сравнява съ огледалото, а то наистина не огледало отъ двѣ точки зрѣнія; та въ това чудно орѣдіе исписува ся както вънкашнія

тъй и вътрешния свѣтъ. Съ окото душата гледа и rozpoзнава онова, што е около нея, а изъ окото свѣти опзи магически и перазумливъ душевни животъ. Сичкытъ други чувства сж самолюбиви, само окото въ сжщо време и приема и издава.

Нашитѣ очи, тѣзи гиздави близнаци, сж оставени до слѣпнитѣ очи исподъ vysokoto чело, које мысли, подъ образитѣ, които сж смѣжтъ, а дѣли ги малко възвышенния носъ. Тукъ сѣдѣжтъ на престола нарѣдени кѣто два княжескы брата, а около тѣхъ ся нарѣдени другитѣ части на лицето, кѣто върни слуги, кои стојжтъ готови за услуга, на господаритѣ си. Кѣто двѣ слѣнца, обиколени съ тѣхнитѣ планети, грѣжтъ съ тържественна свѣглость. Очитѣ иматъ власть да владѣжтъ — а не искатъ да владѣжтъ; тѣ иматъ царско достоинство, но никогашъ не сж лакомни за него. Сичкото остало лице, завзего отъ скромната величина на тѣзи два небесни брата, своеволю и по нѣкой таенъ инстинктъ поднело имъ е своята огданность. Когато очитѣ весело са засмѣжтъ, тогава въ тѣхъ и около имъ е испис на една особита свѣтлина и пріятность, когато сж тжжни, тогава и на сичко, що е около тѣхъ ся спуска една пачумерена сѣнка. Шомъ царчетата ся увіжтъ въ черню, веднага въ палата изчезва веселіето и великолѣпността.

Както отъ лицето изчезва най хубавата живость, когато нѣма очитѣ, тѣй сжщо и они му даватъ правото значеніе; защото безъ тѣхъ сичкитѣ ни други части на лицето сж иероглифски знаци, кои подпълно само тогава можемъ да разберемъ, когато очитѣ сж помѣжду тѣхъ. За това очитѣ сж най главнитѣ точки, кои неволно ни привличагтъ, кога поглѣдаме нѣкоје лице; точки, на които първий нжтъ хвъргами поглѣдъ, кога искаме да измѣримъ и оцѣнимъ хубостъта и израженіето на сичкото остало лице; чи, подирь кѣто разглѣдаме, пакъ сж завръщаме къмъ тѣхъ кѣто да ни завръща къмъ тѣхъ нѣкоя магнитическа сила.

Въ очитѣ намерами сичко, що е хубаво и характеристично, и що кичи и оживлява другитѣ части на лицето, Нѣкои хубави чърти, кои сж распрѣснати по лицето, съ-

биратъ своитѣ лъчи во очитѣ и подкрепени отъ тѣхъ още съ по-голѣмъ блѣскъ ся разливатъ по сичкото лице.

Какво ни кара очи съ очи да ся погледнемъ, когато ся съберемъ съ нѣкого? Нѣкакъвъ твърдъ живостенъ инстинктъ ни шушне, че очитѣ сж мѣсто, въ което душата на сѣкой челоувѣкъ най ясно ся испытва; изъ кои душата непосредно ни говори; гдѣто тя, и ако ѣ невидлива, пакъ иска да ни ся покаже, безъ съмпеніе толкова колкото ѣ позволява нейната земленна одежда. Ный добро осъщамъ, че най голѣмата свѣтлина на нашата душа ѣ скрита въ тайнственината и тъмната дълбина на нашето око, и че тя отъ тамъ просвѣтне, когато клепачитѣ ся дигнатъ кѣто нѣкаква завѣса. Па и самото направленіе и положеніе на очитѣ кѣто да ѣ тѣй нагласено, щото, кѣто хвърлимъ погледъ на нѣкое лице, очитѣ ни ся исплѣскаатъ отъ другитѣ части на лицето и падатъ на самитѣ очи, когото пожелахме да погледнемъ. Възвишенната околина на окото — покрай това дѣто ѣ за длъжностъ да брани окото отъ външнитѣ вліянія — смѣемъ да речемъ, е праведно прагъ, прѣзъ когото нашія на друго лице отправенъ погледъ преминува въ храма, святото обиталище на челоувѣчската душа, гдѣто ни ся показва на чуденъ начинъ при това ся открыва нейнія тайнственъ животъ и нейното дѣйствиѣ.

Слѣдователно не ѣ саянността и живото движеніе на окото, коѣ ни привлечя кѣмъ него; но то ѣ самата душа, коѣ са оглѣдва въ окото на сѣки челоувѣкъ, исписва неговиятъ ликъ. Па и тогава, кога стоимъ прѣдъ нѣкой слѣпецъ, неможемъ другоячѣ, но трѣба да му потърсимъ очитѣ, па ако и да ги виждаме, че сж угасени, пакъ ни принуждава нѣщо, щото и по нататѣкъ да разглѣдаме основа мѣсто, дѣто напрѣдъ душата ни ѣ пресрѣщала. Святія Олтарь ѣ разрушенъ; но намъ ся чини, че неможемъ да престанемъ отъ да търсимъ на неговитѣ развалини святія пламень, отъ дѣто ни той свѣтеше.

Познато ни ѣ изъ искусство, чи когато ни говори нѣкой нѣщо гледами го право въ очитѣ, а не въ устата. Защо? За това щото има единъ языкъ който никому не принадлежи, а сѣкой го разбира, нигдѣ не ѣ писанъ а на сѣкѣдъ го четѣтъ, никакви граматически правила нѣма

но на съкждѣ ся говори правилно. А този езикъ ꙗко: говорѣтъ на нашитѣ очи; наистина най нѣжній и най чудній езикъ, езикъ, съ когото душитъ непосредно ся разговарятъ, и който много по-дълбоко въ сърдцето допирѣ, и съ когото по-лесно ся разумѣваме, нежели съ гласнѣя говорѣ на нашитѣ уста. Той ꙗко толкова природенъ, кѣто чи съ него смы ся родили; толкова разумливъ, щото никому не ꙗко трѣбало да го учи. Съкой го знай, говори и разумѣва; съ него непрестанно казвами на другитѣ най тайнитѣ си мысли и чувствованѣя, и съ този езикъ познаваме и чуждитѣ.

Отвореното око ꙗко много по-говорливо отъ самитѣ уста. Съ него душата непосредно ни показва онова, коѣето иска, а тукъ трѣба най-напрѣдъ да чуемъ какво хоратуватъ устата. Устата могатъ да са назовѣтъ досадителенъ толкователъ на очитѣ; защото тѣ ни уморяватъ дордѣ ни докажатъ нѣщо, което сме нѣй чрѣзъ очитѣ по-напрѣдъ разбрали. Отъ тукъ прочее произлиза онова, дѣто не глѣдами устата на оновова съ когото говоримъ, но му глѣдаме въ очитѣ. Нѣй би сѣ засрамили, ако на нѣкой говорникъ глѣдаме въ устата; единъ таенъ срамъ ни въздържава да правимъ това и прѣдъ слѣпецѣтъ. Отъ дѣ дожда този чудесанъ срамъ? Този срамъ произлиза изъ онова дълбоко въ насъ насадено осѣщанѣе, което казвами душа, и коѣе трѣба да търсимъ въ тъмната дълбина на окото, а не на устното повършѣе. Това осѣщанѣе на срама ꙗко въ сѣщо време и почитанѣе на душата, коѣа драговошно иска да ни са покаже такава, каквато ꙗко, а окото за това ꙗко най-сгодното ѣ оръдѣе. И тѣй трѣба да признаемъ че би уврѣдили такава душа, ако останяхми равнодушни къмъ онова мѣсто, дѣто тя сама радостно ни чака. Нѣй би сѣ показали, чи нищо незнаемъ, ако бихме пожелали на друго мѣсто да ни сѣ покаже душата, а не тамъ дѣто най-ясно излиза отъ прѣдъ ни, то ꙗко. въ очитѣ.

Кога запитаме какъ изгледа този или онзи човѣкъ, това питанѣе по-право значи: душата на този човѣкъ какъ изгледа или глѣда, слѣдователно за какъвъ го издаватъ нѣговитѣ очи? Очевидно ꙗко прочее чи думата «Изгледа» ще каже появленѣето на душата и оглѣдванѣето на нея сама. И то това душата кѣто да зѣрка изъ очитѣ, та ни

показва своето особено сжщество. «Този човѣкъ тѣй и-тѣй изглѣда» и, пр. веселъ или намръщенъ, то ще рѣче: Нѣговитѣ очи показватъ, че нѣговата вътрѣшна природа е такава-и-такава; душа му въ очитѣ е весела или намръщена и др.

Вътрѣшната душевна природа на човѣка, не трѣба да ѣж сѣдимъ по нѣговиятъ бой и величина, нито по физиономіята на нѣговото лице, но нарочно по израженіето на очитѣ му. Ній посматряме слѣдов. човѣка кѣто такъвъ за какъвто го издаватъ нѣговитѣ очи, Защото тѣ сѣ най-вѣрно огледало на душата. Сичкото израженіе коєто по-нашето мисленіе трѣба да иматъ другитѣ части на лицето, е само отблѣскъ отъ онова на очигѣ; то остава кѣто празна сѣнка, ако го свѣтлостъта на око̀то не оживява колкото и да си кривимъ лицето силно да ся смѣемъ то се нѣма никаква важность ако изъ око̀то ни не блѣсне нѣкоя по бл-городна природа. Колкото и да искаме да си смиримъ чѣртитѣ на лицето, правото душевно спокойствие показватъ само очитѣ. И най-лукавіятъ подлизникъ издаватъ го нѣговитѣ очи, че той е бербантинъ. Хубавитѣ уста подпълно само сѣ тогава пріятни, ако сѣ подъ любезни очи и — колко крѣсно да сѣ отворены устнитѣ, малко можемъ оттѣхъ да ся надѣваме, ако въ сѣщо врѣме не говорять и очитѣ.

Гдѣ на друго мѣсто най-добръ ни ся показва Боже-ственината сила, коя е всадена въ човѣческата душа, или пороцитѣ ни, ако не въ очитѣ? Отъ очитѣ ся познаватъ сичкитѣ преходящи неугодности въ душата, макаръ и бурни да сѣ преминали. Въ душата нищо не може да ся случи, а очитѣ вѣрно да не ни исприказватъ. Ній ся радва, и гледай какъ отъ очигѣ ни искри исхвъркатъ, и вѣждитѣ ни сѣ струпатъ надъ тѣхъ кѣто чести и тѣжки облаци; а щомъ ся умиримъ степенната душа пакъ блѣсне прѣзъ око̀то ни; като крѣсно слънце подиръ лоше врѣме.

Око̀то е свързано съ душата съ таквази тѣсна връска, тѣй щото съ своето помръднуваніе, сѣкогашъ отговаря на движеніето на своята сѣжзница. Когато жѣднѣемъ за нѣщо, око̀то заедно съ душата ся издига на горѣ, кѣто да е готово съ нея на единъ да хвъркне. Когато най-много сѣ задоволяваме око̀то сѣ повръща назадъ

и захване да ся затвѣря; кѣто да иска да ся удави въ небесната очерователность, а съ него на едно на драго сърце би пристанала и щастливата душа. Окото сж издига кѣмъ небето, когато душата на молитва кѣмъ Бога прибѣгва; и пада кѣмъ земята, когато смиренната душа, като осѣща своето недостоинство, сж покланя прѣдъ своятъ Творецъ. Когато нѣкое око сж свѣни отъ чуждіятъ поглѣдъ, ній изъ единъ нѣтъ разбираме че то ако не изразъ на неспокойна или виновата душа, коя са срами за погрѣшката си, инакъ то трѣбаше съ най-голъма острипа да посматра сичко, ксѣ не прѣдъ него. Когато ся замислимъ дълбоко за нѣкой предмѣтъ, окото ни сж заплесне въ една точка, и то не появленіе на нашага душа, че не въ мирно положеніе кѣмъ единъ предмѣтъ като иска да го разсматра и осжществи сквозъ.

Кога душата сутринъ са сабуди, да ся подновително на свѣта отвори, тогава ся отварять и очитѣ. И ній-подиръ, когато са приближи жалостни чась на жива раздѣла, и тогава окото напредъ сичкытъ други тѣлесни части, изгубва своята свѣтлость, па ся увива въ тѣга.

Залюбленнигъ сж раздѣлять съ надѣжда че пакъ ще са видять. Но защо кога ще потръгнать престанжтъ имъ думитѣ? За това, защо думитѣ сж съвсѣмъ слаби и си-ромашни да изразжтъ обаѣтелнигъ осѣщанія, кое единъ другиму изъ очитѣ чегжтъ; за това, щото двама залюбени най-р-достно пакъ тамъ ся събирать и познавать дѣто първи нѣтъ ся видѣха и познаха, а то не въ очитѣ; за това щото и двамата сж увѣрени, че въ очитѣ ще памѣрятъ онѣзи права любовь, съ която имъ сж душигъ завързани.

Пръвель

П. Ивановъ.

ПЛОЕЩЪ 1871 Чървень 15.

Хрисовулъ на заешкж кожжъ; даденъ отъ Іоана Петъръ воевода сынъ на Мирча воеводж на 1567 отъ Р. Хр. Септ. 16 отъ 304 год.

†. Млѣтїю Бжїю Іванъ Петръ воевода ѝ гнѣ въсой земли Ёнгровлахїйское снѣ великаго ѝ прѣ-довраго Мирча воевода, давати гѣо ми сїе по-

вѣлѣніе гдѣ ми ѡаневимъ снѣмъ елицемъ вѣдѣтъ. Їко же да мѣ естъ ѡчинъ чѣ Мнѣши. Дѣлз Каталинѣвѣ вѣса вѣре ѣника сѣхъ тихъ избрати ѡ полю ѣ ѡ шѣмъ ѣ ѡ дѣлз 1) ѣ ѡ посѣд. по-неже ю ѣстъ покѣпи ѡана ѡ Каталина за чѣ. ѡ гот. и пакъ покѣпи ѡана ѡчинъ чѣ Мнѣши дѣлз Мѣшѣв. ѡвода ѣменѣв. вѣса. За тѣ ѡл. гот. и пакъ покѣпи ѡана ѣ погѣне за лозне ѡ Дина ѡ Бѣшнѣшти за сѣ. ѡл. гот. и пакъ покѣпи ѡана. едина нива ѡ Огѣнислава ѡ Жигѣрани за рѣ ѡл. Тѣрски и пакъ покѣпи ѡана. аѣ. нива ѡ Дина ѡ Бѣшнѣшти за рѣ ѡл. и пакъ покѣпи ѡана аѣ. нива ѡ Мѣша ѡ Бѣшнѣшти. за рѣ. ѡпри. Накъ Мнѣлз ѡ. розоръ ѡ Щѣфѣлз ѡ Бѣшнѣшти. За ѡл. Спри. и продадохъ тѣхъ ѡ своимъ добромъ волю сѣ знаніе вѣсемъ мѣгѣно шѣмъ 2) Огѣ ради радѣхъ и гдѣ ми ѡаневѣ. Їко же да мѣ ѣ вѣ шѣхѣвѣ. 3) . . . снѣ воля нѣмъ и нѣ ѡ кого же непоколебѣно по рѣчѣ гдѣ ми. Оѣ же и свѣдѣтелѣе поставѣлахъ гдѣ ми. Жѣпанъ Недѣлко велики двѣреникъ. И Жѣпанъ Іѣванъ велики лѣгѣфѣтъ. И Іѣне вѣст. и Огѣно свѣт. и Бѣрканъ комис. и Пана стол. и Іѣвнашъ пѣх. и гѣуѣ. Марѣлъ пост. и ѣ. Недѣлко вѣл. двѣр. писа стан. вѣ

1) Дѣлз, дѣлз вѣшкѣ и Бѣлг. рѣтъ или байръ покѣрѣтъ сѣ горъ.

2) Мѣиашѣмъ клакаши. Сѣляни, които не сѣ стѣпани на нишо и никакѣо прѣтяжаніе не сѣ имѣли. Тѣ сѣ были прѣсти каго добѣтъци; и когато единъ болѣринъ ѣ продадѣтъ мушѣмъ сѣ, то и сичкѣмъ сѣла сѣ хората изѣдно, сѣ сѣ продавали и сѣ ставали прѣтяжаніе на новѣмъ сѣ господарѣ — купѣвачѣтъ на мушѣмъ.

3) Охѣбъ или охѣбѣникъ. Нѣмска рѣчѣ искрѣвена, значи на Бѣлг. дѣнина; или какѣто и вѣ самѣмъ хрисѣвулѣ сѣ спѣмѣнуѣа она *отчина*, рѣчѣ която вѣ дѣтѣмъ говорѣмъ Бѣлг. ѣзыкѣ сѣвѣмъ неупѣтѣбѣнѣмъ, или тѣвѣрѣ рѣдко сѣ чѣѣа.

настол. градъ Бѣкѣреша мѣста Сеп. 31. днѣ лѣт. 30'е.
 Юанъ Петръ Боевода Мил. Божіею Господарь.

Горныйтъ хрисовулъ, както другытъ два послѣдны сж зети отъ село Горнети. Дитѣсь ся намѣрватъ у Г-нѣ Райчя попова, Габровецъ, Плоещскы житель. Желателно бы было да ся положатъ въ нѣкое оздравено мѣсто, както н. пр. Бѣл.

кн. Друж.; та тѣй да можеме постепено да си състави ме единъ какъвъ да е музей, съдържащъ различни не само Българ. нѣ и чюжды старины.

Тѣзи хрисовули, по самото съдържаніе ся виждатъ да ся давани за приляганіе на мошии (отчини, дѣднини), както турскытъ тапи. Тѣ ако и да не сж толкова отъ голѣма важность за нашытъ Исторіѣ, нѣ колкото за нашытъ, б-ове сж единъ фактъ дѣ и какъ трѣба да ся пишѣтъ. А доще врѣме може бы, когато щѣтъ ся открѣятъ и другы по-важны и за самата ни Исторіѣ. Само е потребно неуморно стараніе отъ странѣ на нашытъ учены, отъ които твърдѣ много очаква нашето бѣдно отечество.

Съ повторомъ щѣ ви пращѣмъ вторыйтъ хрисовулъ съ приличнытъ му заблѣжки. Нека само почт. ви читатели и нашытъ учены братія Българи мя извинѣтъ за недостаткытъ, които срѣщатъ въ блѣжкытъ ми като знаѣтъ че азъ не съмъ нито нѣкой Археологъ нито Историкъ.

Ив. П. Хр. Кжршовскы.

Грѣхъ ли е или не.

Прѣди двѣ годинѣ, когато здравіето на женѣ ми не бѣше еще повредено, ный тръгвахмы по нѣкога за расходъ като си кажахмы: *Да говоримъ за него.* Прѣдмѣтътъ на нашій разговоръ не бѣше суетното изчисляваніе на усъвършенствованіята на сына ни, нѣ внимателный испытъ на въ-

трѣшнытъ му расположенія. Нищо по-полезно за възпитаніето на едно дѣте отъ колкото да го упознае чловѣкъ добръ, и нищо по-мѣчно отъ колкото да различи въ тѣя легкы и непостоянны природы постояннытъ чѣрты, основнытъ качества върху които да може да ся облѣгне. Единъ день, слѣдъ дългъ единъ разговоръ гдѣто искрено трѣсихмы да различимъ неизвѣстното онуй което ся намира въ сърдцето на всичкытъ дѣца, жена ми ми рече:

— Сынъ ни има едно голѣмо качество: той е честенъ; не ся смѣйте. Нищо не е по рѣдко на негова возрастъ. Нѣма да рѣкж че всичкытъ дѣца иматъ инстинкта на кражбѣтъ, нъ твърдѣ малко иматъ инстинкта че едно нѣщо е чуждо; нашій сынъ има обаче този инстинктъ, една чѣрта отъ дѣтинства то му ми го доказва.

— Коя е прочее тая хубава чѣрта, любезная ми? рѣкохъ като ся смѣяхъ.

— Ето ъж. Единъ день по есень, вий бѣхте сѣднали на единъ столъ въ градинѣтъ, и дръжахте въ рѣкѣтъ си единъ хубавъ гроздъ бѣло грозде. Вы мя видѣхте че идяхъ съ това дѣте и тутакси си затворихте очитъ и ся направихте че спите. Азъ разбрахъ изведнажъ мыслѣтъ вы; дѣца и родители сж навикнали на такива малкы комедійки, гдѣто единъ иска да измаме, другый ся прави чи ся е измамилъ и гдѣто никой ся не измамва. Азъ угадихъ че вий искахте да го турите въ искушеніе да ви грабни грозда, когато ушь сияхте, и го насочихъ къмъ васъ като му рѣкохъ полегинка: «Иди му взѣми грозда.» Той ся подвоуми малко, послѣ ся отправи къмъ стола гдѣто бѣхте, и, като достигнѣ отпрѣдъ ви, вдигнѣ рѣчицѣтъ си, къмъ грозда? Не! къмъ лицето ви, отвори ви очитъ, и като вы видѣ че гледахте, улови тогасъ грозда и го изведе.

— Истина! дойде ми на ума, извикахъ.

— Като е така, любезный ми пріятелю, повтори жена ми, това показва единъ добръ совѣсть коѣто ще е добръ да обработвамы. . . Нека думата да обработвамы не вы зачюдва. Совѣстѣта прилича на способноститъ на духа, *тя има нужда отъ възпитаніето.* Като ъж упражнявамы ный ъж научавамы да вижда по-право. слѣдов. да ны принуждава по силно да ѣ ся пошинувамы, часто въ живота, хо-

рата не праватъ злото за друго освѣнь защото не виждатъ ясно доброто, или защото сполучаватъ да го скривятъ задъ нѣкой софизмъ. Ако доброто беше тамъ, прѣдъ очитъ ни, ясно като слънцето, то щеше да ни привлѣча къмъ себе си съ самжтъ си кр сотж. Да обработв мы прочее съвѣстятъ на сына си.

Тыя мѣдры думы ми сж често дохождали на ума. и днесъ богато това голѣмо лице достигнж вече почтенный възраст н десѣтъ годинъ, азъ дохождамъ по нѣкога на трапезжтъ съ нѣкой въпросъ *да ли еди кое нѣщо е грѣхъ или не*, на когото рѣшеніето прѣдлагамъ нему, и гдѣто пыганіето *како бы ты направилъ* на Дикенса играй единъ голѣмъ ромъ ¹⁾. Вчера, азъ му прѣдложихъ, такова едно пыганіе твърдѣ мѣчно, и което го хвърли въ голѣмо недоумѣніе.

Получваніето на вѣстника ми като доведе въ рѣзговор думитъ *играніе на борсьжтъ на качюваніе и на слазніе* азъ му ги изгълкувахъ кротко и ясно. Слѣдъ изгълкуваніето на този видъ игрж станж оцѣненіе за моралностжтъ ѣ; това оцѣненіе, расказътъ на единъ хубавъ примѣръ на строгж честность, и този примѣръ положи отъ прѣдъ ни единъ отъ най-деликатнытъ въпросы на съвѣстность.

— Единъ день рѣкохъ на сына си, Единъ отъ най-славнытъ дръжавны англійскы мѣжіе, единъ министръ, научи единъ политическж повинж, която трѣбше да направи да спаднжтъ значително публичнытъ фондове. Нѣколко минути послѣ, баща му влазя, извѣстѣява му че е влѣзълъ въ единъ голѣмъ спекулаціж на въскачваніето; че една голѣма часть отъ богатството му влазя въ тази спекулаціж, и че като ся уплашилъ отъ нѣкои си слухове които позачюлъ, дошелъ да пыта сына си каква е работата, за да продаде, ако тыя слухове сж основны. Какво трѣба да отговори сынъ му?

— Трѣба да му каже: продай, извика тутакси дѣтето.

— Не бързай! Най-напрѣдъ тази повинна е една тайна, една тайна която му е съобщена като на министръ, който слѣд. ся е заклелъ да пазѣ. Ако ѣж обади той ще прѣстъпѣ честното си слово на дръжавенъ чловѣкъ, и ще прѣдаде общій интересъ за своя частенъ.

¹⁾ Това пыганіе: *Какво бы ты направилъ* ще разяснж съ другъ единъ любопытнж прикаскж въ идущ. брой.

— Нъ той ще го направи за да спаси баща си.

— Да! Нъ неможе да спаси баща си безъ да не съсипе другыго нѣкого.

— Какъ това?

— Ако баща му похрчи, има нѣкой който ще купи; този нѣкой ще вземе прочее стойности които бащата знаеше че не чинягъ толкова, понеже той не ги продава освѣнъ защото знае че ще да спаднѣтъ: прочее той измамва съ съзнание; а оузи който измамва съ съзнание ся счита отъ закона за крадецъ. Този министръ, този държавенъ чловѣкъ, ако кажеше на баща си да продаде, щѣше да бѣде съучастникъ и творецъ на кражбѣтъ.

— Като е тъй; рече сынъ ми твърдѣ смутенъ, какъ направи министрътъ?

— Министрътъ отговори, че неможаше да отговори.

— И какво направи бѣща му?

— Баща му не продаде, и загуби . . . или по добръ да кажѣ и загуби (защото сынъ му бѣше единственый му наследникъ) единъ значителнъ сумѣ.

Дѣтето посѣде малко нѣщо умыслепо, и послѣ каза:

— Много хубаво!

— Не, то не само добръ; нъ то е толкова рѣдко щото става прѣвѣсходно.

Това дѣло произведе врѣху него едно живо впечатление; урокътъ е добръ и ще даде плодове си.

ЖИВОТЪТЪ

Тозъ свѣтъ е лъжовенъ и всичко суетно.

Животътъ, туй нѣщо намъ толко прѣтно,

Изложенъ е пакъ на суетность горчивѣ:

Подобенъ на труднѣ пѣтекѣ и кривѣ,

Той има конца си въ ямѣ ужаснѣ,

Коя насть вси чѣка като непасыгна.

Човѣкътъ отъ дѣгство явенъ за тѣхъ пропасть

Пристѣпва къмъ неѣж все съ страхъ, съ осторожность:

Крака му треперягъ, вървежъ му ся спира;

Той бы пожелагъ да ся върне на дирѣ . . .

«Върви тамъ! върви!» една сила чудесна

Влече го къмъ грознѣтъ пропастиѣ бездниѣ:

Той трѣба все да върви безъ да ся връща.
 Безброй мжнотѣ испънки той срѣща,
 Що го утѣждаватъ въ тѣхъ мжнѣ пѣтекѣ.
 При всичко това отъ тѣхъ ямѣ дълбокѣ
 Далъ може убѣгна?! — Не! не! той бездруго
 Е длѣженъ ди гѣ приближава по-много.
 Едва ли на часове, за утѣшене,
 Той срѣща пѣща пълна съсъ забавлене:
 Тукъ плава срѣдъ росны трѣвы една рѣка,
 А тамъ съ едижъ най-увеселителнѣ краскѣ
 Привличать очигѣ цвѣтя най-прѣкрасны.
 Прѣдъ изгладъ на тыя прѣдмѣты прѣятны
 Той бы пожелалъ да ся спре, да погледѣ....
 «Върви тамъ! върви!...» При това той съ обръща;
 Нѣ що? — Тамъ цвѣтѣята, трѣвытъ гѣ пѣма:
 Задъ него все пада у пропастиѣ ямѣ!....
 О! страшна провала! О! грозно падение!....
 Насилственно влеченъ той безъ утѣшене
 Пристигва съ тѣгѣ къмъ ужаснѣтъ пропасть:
 Цвѣтѣята вечъ пѣмѣтъ прѣдишнѣтъ хубость,
 Водытъ не сѣ толко быстры и чисты,
 Полета не сѣ катъ напрѣдъ веселиты,
 Трѣвытъ повѣхвать, зефирѣтъ не вѣе:
 Вечъ все са затрива, вечъ всичко тъмнѣе.
 Призрактѣ на страшнѣтъ смъртъ ся явява
 И вечъ на сѣдѣтъ трапѣтъ приближава.
 Ужасъ му смѣтява вси чюства душевны:
 Глава му съ обръща; очи заблудены
 Не смѣтъ да глѣдѣтъ на грознѣтъ безднѣ.
 При туй една сѣнка, съвсѣмъ неизбѣжна,
 На силно го кара отдирѣ и тыка:
 «Върви тамъ! върви!...» тя съсъ строгъ гласъ му выка.
 Той стѣпкѣ пристѣгва и кракъ му истръгва,
 Очи ся прѣмрѣжѣтъ, коса му настръхва:
 На брѣгъ той достигва на страшнѣтъ провалѣ;
 О! трепетъ!... Ощъ нему душа му е мила!...
 Желѣе надирѣ, нѣ срѣдство вечъ пѣма:
 Отпрѣдъ и отзадъ погубителна яма!!...

Жеравна 20 Януарій 1871.

Харал. Ангеловъ.